

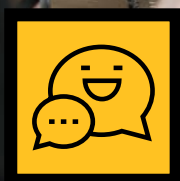
MOZAIKA

DŮM
ZAHRAŇNÍ
SPOLUPRÁCE

D	Z
S	

ČTVRTLETNÍK DZS O MEZINÁRODNÍM VZDĚLÁVÁNÍ / LÉTO 2023

Začleňování žáků-cizinců do výuky

22. června

Příští stanice svět

Navštivte nás v sídle DZS a zúčastněte se našeho dne mezinárodního vzdělávání. Těšit se můžete na zajímavé besedy, workshopy, soutěž o ceny a koncert.

prististanicesvet.cz

4. října

Solidární projekty

Máte nápad, jak zlepšit něco ve svém okolí, ale chybějí vám finance? Požádejte o podporu Evropský sbor solidarity a uskutečňte svůj vlastní solidární projekt.

sborsolidarity.cz

9.–14. října

Erasmus Days

Realizujete nebo jste v letošním roce dokončili projekt s podporou programu Erasmus+? Podělte se o svoje zkušenosti a zážitky s ostatními, zapojte se do oslav Erasmus Days.

erasmusdays.eu

7.–22. října

Evropský týden programování

Zapojte se do Evropského týdne programování, jehož cílem je zábavným a aktivním způsobem přiblížit programování a digitální gramotnost každému člověku.

codeweek.eu

DZS on Air

Poslechněte si inspirativní rozhovory s absolventy zahraničních stáží, studijních a dobrovolnických pobytů, s koordinátory mezinárodních projektů a odborníky, kteří se snaží zlepšovat kvalitu českého vzdělávání.

dzs.cz

31. října

Stipendia CEEPUS

Získejte stipendium v programu CEEPUS na studijní pobyty v letním semestru 2024. Vyjet můžete do 15 zemí střední a jihovýchodní Evropy.

ceepus.dzs.cz

Žáci-cizinci jsou výzvou i inspirací

Pavlína Kroužková
vedoucí sekce školního
a odborného vzdělávání

Mít ve výuce cizojazyčné žáky je pro školu a její učitele vždy výzvou, která přináší řadu úskalí, ale také zajímavých příležitostí. Začleňování těchto žáků do výuky je poslední dobou velmi aktuální, a proto se tématu chceme věnovat i my v DZS z pohledu mezinárodního vzdělávání.

V posledních letech podíl žáků s cizí státní příslušností vytrvale stoupá. Pro ilustraci, za poslední uzavřený školní rok 2021/2022 bylo na jen základních školách takovýchto žáků 3,2 procent, což je více než 30 tisíc. V dalších letech bude tento trend jistě pokračovat, a to nejen kvůli žákům ukrajinským. Pojďme se spolu podívat na to, co nám tito žáci do vzdělávacího procesu přinášejí.

Rozvoj globálních kompetencí

V dnešní globalizované společnosti se setkáváme s různorodostí kultur a národností, a proto je důležité umět tuto různorodost také respektovat. Řada škol by ráda svým žákům umožnila vycestovat za vzděláním i do zahraničí, a získat tak globální a jazykové kompetence, prostě zkušenosti neocenitelné pro jejich budoucí život. Je skvělé, že díky programu Erasmus+, jehož rozpočet stále roste, můžeme školy v tomto jejich úsilí podpořit. Nicméně začít s mezinárodním vzděláváním ve škole se dá postupně i bez mezinárodního projektu – třeba díky začleňování cizojazyčných žáků do výuky.

Právě to může být jedním z prvních impulsů a klíčových kroků pro vytvoření inkluzivního a mezinárodně orientovaného vzdělávacího prostředí ve škole. Je nepochybné, že žáci, kteří se učí spolu s cizojazyčnými spolužáky, získávají cenné mezikulturní zkušenosti a učí se tím i respektovat rozdílné kulturní a jazykové pozadí. To pak může pozitivně ovlivnit jejich budoucí osobní a pracovní vztahy.

Přínos pro celou třídu

Navíc mohou cizojazyční žáci přinést nové pohledy a způsoby učení, které mohou být přínosné pro celou třídu. Tím, že učitelé a školy přizpůsobují výuku potřebám cizojazyčných žáků, mohou současně zlepšovat svoje výukové metody obecně. Otázku, jak efektivně integrovat žáky-cizince do výuky, si jistě klade řada učitelů a dalších odborníků ve vzdělávání. V naší Mozaice svoje zkušenosti sdílí třeba Jana Rohová ze Základní školy F. L. Čelakovského ve Strakonici nebo Jana Anděl Valečková ze Základní školy Přimda.

Kromě jazykové bariéry mohou být velkou výzvou i kulturní odlišnosti nebo různé vzdělávací systémy. V rubrice Jak na to si ukážeme, že to však nejsou překážky nepřekonatelné, pokud je škola řeší aktivně. Představíme vám možnosti, které nabízejí evropské vzdělávací programy Erasmus+, Evropský sbor solidarity nebo eTwinning. Příležitostí je celá řada. V DZS vám rádi poradíme, jak se můžete zapojit i s vaší školou.

MOZAIKA

Léto 2023 • 5. června 2023

Vychází 4x ročně, rozdává se zdarma

Vydavatel: Dům zahraniční spolupráce, Na Poříčí 1035/4, 110 00 Praha 1, IČO: 61386839, evid. č.: MK ČR E 23325, tel.: +420 221 850 100, e-mail: info@dzs.cz, web: dzs.cz

Redakce: Lucie Rychlá**Foto:** istockphoto.com**Grafika:** orange5 creative studio, s. r. o.**Tisk:** AF BKK, s. r. o.**Distribuce:** Casus, Direct Mail, a. s.

Předplatné: Odebírání čtvrtletníku si můžete objednat na stránkách dzs.cz, kde také naleznete zdarma ke stažení elektronickou verzi. Vaše dotazy a připomínky zasílejte na e-mail: redakce@dzs.cz.

Spolufinancováno z programu Evropské unie Erasmus+ a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Za obsah publikací (sdělení) odpovídá výlučně autor. Publikace (sdělení) nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem. Změny uvedených údajů nebo tiskové chyby jsou vyhrazeny.

ERASMUS+ Výzva 2023

Školní vzdělávání

Odborné vzdělávání a příprava

Vysokoškolské vzdělávání

Vzdělávání dospělých

Neformální vzdělávání mládeže

Nezmeškejte podzimní termíny pro předkládání žádostí
O finanční prostředky může požádat jakýkoliv veřejný nebo soukromý subjekt, který působí v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a mládeže.

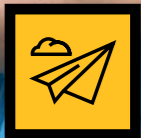
Mobility osob a projekty spolupráce
KDY: 4. října

Akreditace Erasmus
KDY: 19. října

Více informací najdete na webu erasmus.dzs.cz

Evropský babylon

Mnohojazyčnost je jedním ze základních principů Evropské unie. Používá se tu celkem 24 úředních jazyků a lidé hovoří ještě desítkami dalších – regionálních a menšinových. Hodnota mnohojazyčnosti je zdůrazňována v mnoha evropských programech a iniciativách. Kvalitní jazykové vzdělávání podporuje například Evropská jazyková cena Label.

Pozvěte si do školy erasmáka

Chcete, aby si vaši žáci procvičili cizí jazyky, poznali jiné kultury a rozšířili si obzory? Lákalo by vás oživit školní výuku nevěšedním způsobem? Zapojte se do projektu Erasmus in Schools, který iniciovala studentská organizace Erasmus Student Network (ESN) pod záštitou programu Erasmus+.

ESN nabízí školám i školkám možnost přivítat výměnné studenty ze všech koutů světa, kteří jim představí svou rodnou zemi a podělí se o své osobní zkušenosti se studiem a pobytem v Česku. Iniciativa byla během pandemie pozastavena, ale od nového školního roku se opět rozjíždí. Organizace nabízí školám praktickou příručku SocialErasmus+: Erasmus in Schools Guide s tipy na konkrétní aktivity, do kterých mohou zahraniční studenty zapojit.

Erasmus Student Network (ESN) je největší evropskou studentskou organizací. Působí ve čtyřiceti dvou zemích světa a její služby využije ročně na 350 000 zahraničních studentů. Svými aktivitami napomáhá k utváření otevřenějšího a flexibilnějšího vzdělávacího prostředí, a to nejen podporou studentských výměn, ale také zprostředkováním mezikulturní zkušenosti těm, kteří z různých důvodů do zahraničí vyjet nemohou. V Česku je ESN zastoupeno na osmnácti vysokých školách. Více o jejich činnosti a regionálních aktivitách zjistíte na webu esncz.org.

Chytrá volba

Dům zahraniční spolupráce administruje zhruba dvacítku mezinárodních programů a sítí. Patří mezi ně i iniciativa Study in Czechia, která pomáhá cizincům při výběru vysoké školy a studijního programu v České republice. Zahraniční studenty informuje o místním vysokoleškolském systému, studentském životě i pracovních příležitostech. Podporuje také české vysoké školy v jejich mezinárodních aktivitách. Více zjistíte na studyin.cz.

Evropa oceňuje kvalitní výuku jazyků

Jazyková rozmanitost je neodmyslitelnou součástí evropské identity a patří mezi naše významná kulturní bohatství. Evropská komise navíc považuje schopnost domluvit se cizím jazykem za jednu z osmi klíčových kompetencí pro život. Výzkumy ale ukazují, že mnoho Evropanů cizí jazyky neovládá a Češi patří v mezinárodních srovnáních k těm nejhorším.

Komise se snaží tento problém řešit, a tak mimo jiné iniciovala udělování Evropské jazykové ceny Label výjimečným počínům v oblasti jazykového vzdělávání. Chce tak podpořit kvalitní a inovativní projekty a inspirovat další učitele k přejímání nových výukových metod. Česká repub-

lika ocenila první vítěze v roce 2002. Na jejich výběru spolupracuje DZS s MŠMT.

Všechny přihlášené projekty musejí splňovat obecná kritéria a dále alespoň jednu z evropských nebo národních priorit. V letošním roce je kladen důraz na jazykové vzdělávání migrantů a vysídlených osob; začleňování menšin a podporu regionálních jazyků; profesní rozvoj učitelů pro práci ve vícejazyčných a multikulturních třídách; osobní růst dospělých s omezenými příležitostmi nebo nízkou kvalifikací a na výuku cizích jazyků mimo školní třídy a učebny. Vítězné projekty představujeme v ročenkách, které jsou volně ke stažení na webu DZS.

Výuce cizích jazyků se věnuje také publikace *Key data on teaching languages at school in Europe*, kterou letos vydala informační síť Eurydice.

Rekordní rozpočet programu Erasmus+

Evropská komise navýšila rozpočet programu Erasmus+ pro letošní rok na rekordní částku 4,43 miliardy eur. Revidovaný pracovní program zahrnuje prostředky ve výši 100 milionů eur, které byly původně určeny pro rok 2027. Navýšená podpora má posílit nejen hlavní priority programu, ale také integraci ukrajinských uprchlíků a další pomoc studentům a učitelům na Ukrajině. Česko má k dispozici 80,5 milionů eur.

Vzdělávání žáků-cizinců v České republice

Text: Klára Záleská,
Národní pedagogický institut ČR

Česká republika se řadí spolu s dalšími postkomunistickými státy středoevropského prostoru k zemím, které po pádu železné opony znamenaly politické proměny provázející ekonomický růst. Vstupem do Evropské unie se jejich atraktivita zvýšila, země se staly oblíbenou migrační destinací a integrace dětí a žáků-cizinců se v nich stává stále diskutovanějším tématem.

Integrace je složitý proces, jehož cílem je umožnit žákům-cizincům přístup ke kvalitnímu vzdělání za poskytnutí nezbytné jazykové, psychické a sociálně-emoční podpory. Pro zajištění komplexního rozvoje je stěžejní nabídnout prostředí přívětivé pro žáky z různých prostředí, s různými potřebami a zaručit podmínky vhodné pro učení se s ohledem na jejich zónu nejbližšího vývoje.

Zlomový bod

Demografická situace států se mění rychleji než legislativa, proto připravenost vzdělávacích systémů na přijímání žáků-cizinců bývá problematická. Často chybí systematický plán, jak žáky-cizince vzdělávat, jakou jim dát podporu, jak ji financovat a jak na jejich vzdělávání připravovat učitele, což donedávna platilo také pro české prostředí. Razantní obrat nastal v loňském roce příchodem ukrajinských uprchlíků znamenajícím nápor pro české školství, takže již nebylo možné před vzděláváním žáků-cizinců zavírat oči. Z doposud „zanedbatelného“ počtu (necelá tři procenta) se začal podíl žáků-cizinců v základních školách zvyšovat. Nyní jen ukrajínští uprchlíci tvoří 3,9% všech žáků v základních a 1,9% v mateřských školách.

Podpora školám byla nastartována poměrně hbitě, i když zprvu bez jasného řešení pro různé problémové situace. Kromě neziskové organizace META, která dlouhodobě pomáhá žákům-cizincům i jejich učitelům, zintenzivnil svou podporu na jaře 2022 také Národní pedagogický institut ČR. Školám poskytl zavedené služby (adaptační koordinátory, tlumočníky a překladatele), aby skokový nárůst žáků-cizinců ve školách zvládly. Na kontaktních pracovištích začal nabízet konzultace pro

pedagogy; platformy pro sdílení příkladů dobré praxe; podpůrné metodické a informační materiály a spustil webový portál cizinci.npi.cz. Kromě toho proškolil na sedm tisíc učitelů ve vzdělávacích programech věnovaných dílčím tématům práce s žáky-cizinci.

Výzvy pro české školství

Otázku ideálního způsobu vzdělávání žáků-cizinců lze řadit do tzv. wicked questions, na které nikdy nenajdeme správnou a jednoznačnou odpověď, ale přesto je nezbytné se jimi neustále a intenzivně zabývat. Přestože české školství ušlo za poslední rok v oblasti vzdělávání žáků-cizinců kus cesty, stále zbývá řada výzev, se kterými se budeme nadále potýkat.

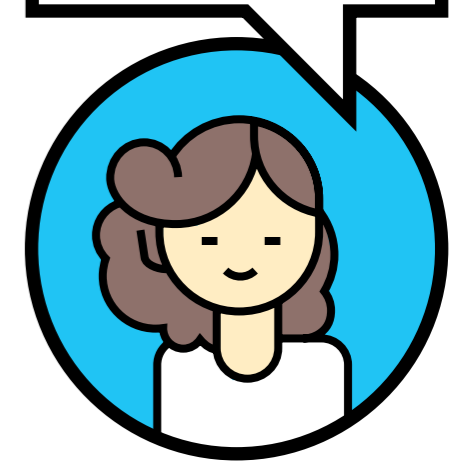
Předně nezapomínejme, že problematika žáků-cizinců se netýká pouze ukrajinských uprchlíků. Do lavic českých škol usedají žáci dalších národností, jejichž kultura a mateřský jazyk nemusí být tomu našemu blízký. Pro učitele to může představovat další práci v přemýšlení nad obsahem i výkladem učiva a témat, která žáci ze svého kulturního prostředí neznají. Čím vzdálenější kultura, tím složitější výzvy musí řešit (specifika mateřského jazyka, náboženství, odlišnost vzdělávacích systémů, míra autority učitele v zemi původu a jiné).

Za další výzvu lze považovat samotný nárůst počtu žáků-cizinců ve školách a také to, že se nejedná o jedinou „odlišnost“. Počet žáků v českých třídách je v průměru vysoký, což je výzva sama o sobě ve snaze přihlížet k individuálním potřebám a diferenciaci výuky. Je také třeba uvažovat nad maximálním počtem žáků-cizinců ve třídě, aby se jednalo o jejich začleňování do českého kolektivu, a ne naopak. Pro úspěšnou integraci se doporučuje maximálně 20 procent žáků-cizinců ve třídě.

V neposlední řadě je důležité motivovat žáky-cizince, aby se chtěli zdokonalovat v češtině a dalších předmětech vyučovaných v českém jazyce. V jejich motivaci hraje kromě osobnostních charakteristik značnou roli také imigrantský status (uprchlík versus ekonomický imigrant), očekávaná doba strávená v Česku i hodnota vzdělání v rodině.

Materiály NPI ČR pro učitele:

- cizinci.npi.cz
- ukrajina.npi.cz
- zapojmevsechny.cz
- FB skupina Učíme cizince

Úspěšné naskočení do rozjetého vlaku?

Největší výzvou, před kterou stojíme a která je nadřazená všem zmíněným výše, je fakt, že oproti ostatním státům severně a západně Evropy se snažíme nasednout v oblasti vzdělávání žáků-cizinců do rozjetého vlaku o několik dekád později. Čelíme však stejným požadavkům jako státy, které měly více času se tématu věnovat, systematictěji ho zakotvit a empiricky zjišťovat „co funguje a co ne“. V českém prostředí se musíme rozhodovat pohotově bez opory v dřívějších zkušenostech s co nejlepší vírou, že budou rozhodnutí efektivní a v praxi funkční, což platí pro všechny úrovně vzdělávacího systému.

Absenci zkušeností můžeme dohnat tím, že se inspirujeme příklady dobré praxe u zkušenějších států (například přípravné třídy pro žáky-cizince), ale také se vyvarovat řešení, která se neosvědčila (například dvojjazyčná výuka). Díky angažovaným pedagogům, kteří chtějí žákům-cizincům poskytnout plnohodnotné a kvalitní vzdělání, a jejich intenzivní podpoře se nám jistě podaří rozjetý vlak dohnat.

Začleňování nejmenších pomocí umění

Každý rok uděluje Národní podpůrné středisko pro eTwinning certifikáty kvality výjimečným projektům, které splňují mezinárodně stanovená kritéria jako pedagogická inovace, začlenění do vzdělávacího plánu, využití digitálních technologií a další. V roce 2022 bylo rozdáno celkem 81 certifikátů. Získaly ho také Mateřská škola Velká Hleďsebe u Chebu a Mateřská škola Na Přesypu v Praze za společný projekt *Storytelling Canvas*. Děti se v rámci něj učily vyjadřovat vlastní představivost a kreativitu prostřednictvím hudebních, dramatických a výtvarných aktivit. Díky tomu byl vhodný i pro začlenění dětí cizí národnosti s jazykovou bariérou. Hudba a výtvarný projev jim umožnily zapojit se do projektové práce zejména díky neverbální komunikaci. Při interpretaci uměleckých děl popisovaly svoje dojmy jednoduchými slovy, obohacily si tak slovní zásobu a procvičily výslovnost v českém jazyce. ✘

Naučte se česky online a bezplatně

Centrum jazykového vzdělávání při Masarykově univerzitě dokončuje tříletý projekt spolupráce *CZECH ONLINE – Čeština jako cizí jazyk pro specifické účely*, který řešila s rakouskou univerzitou aplikovaných věd Fachhochschule Burgenland a Slezskou univerzitou v Katovicích. Navazují v něm na předchozí společný projekt *CZKey – Online Platform for Learning Medical Czech*, za který v roce 2017 získaly Evropskou výstupem nového partnerství bude webový portál s moduly všeobecné češtiny na úrovni A1/A2 a moduly češtiny pro specifické účely: Čeština pro lékaře, Čeština pro právníky a Čeština pro obchodníky a ekonomy. Samostatným modulem bude příprava výukových materiálů pro jazykový tandem. Portál bude přístupný zdarma všem zájemcům ke samostudiu češtiny jako cizího jazyka. Dostupný bude v češtině, angličtině, polštině a němčině. Moduly bude také možné využít pro výuku češtiny na všech stupních škol. Může tak pomoci s integrací žáků-cizinců do české společnosti. Portál navrhuje pražské grafické studio Formata podle nejnovějších trendů ve webdesignu. Jeho propagaci a další využívání výstupů v praxi zajistí Česká a slovenská asociace jazykových center (CASAJC). ✘

Integrace uprchlíků bez tíže

Informační a poradenské centrum Západočeské univerzity v Plzni (IPC) se v loňském roce pustilo do mezinárodní spolupráce s Technickou univerzitou v Košicích. Jejich společný projekt *BezTíže – Adaptační a integrační aktivity* poběží až do ledna 2024. Jeho cílem je co nejefektivněji zvládnout náročnou situaci spojenou s příchodem ukrajinských uprchlíků, pomoci s jejich začleňováním i s udržitelným vzděláváním ve smíšených kolektivech. Partnerské instituce se chtějí zaměřit na práci s mládeží a na její adaptaci v novém prostředí. Ukrajinským žákům, studentům i učitelům chtějí nabídnout psychosociální podporu a přispět k jejich destigmatizaci. Prostřednictvím mentoringu a kulturních a vzdělávacích aktivit chtějí podpořit vzájemné poznávání, a to nejen mezi vysokoškolskými studenty, ale i v místních komunitách. IPC má s poskytováním podobných služeb bohaté zkušenosti. Na Západočeské univerzitě zajišťuje studentům komplexní podporu ve studijních, sociálních, psychologických a právních záležitostech. Průběh projektu můžete sledovat na facebookové stránce Erasmus+ BezTíže. IPC nyní řeší ještě projekt *Changing Our Story: The Pursuit of Inclusive Education*, který využívá metod storytellingu pro budování inkluzivnějšího vzdělávacího prostředí. ✘

Spolupráce třídy je klíčová

Úspěšným příkladem začleňování žáků-cizinců a žáků se specifickými potřebami do mezinárodních aktivit je eTwinningový projekt *For you and for me*, který v loňském roce realizovalo břevclavské gymnázium pod vedením učitelky angličtiny Ljuby Stojanova-Stojčevy. Jeho cílem bylo seznámit žáky ve věku patnácti let s hodnotami jako svoboda, bezpečnost a spravedlivost. Diskutovali také problémy diskriminace a rasismu a zjišťovali, jak proti nim mohou bojovat. Kromě Jihomoravanů se projektu zúčastnily i partnerské školy v Turecku a Itálii. Při práci v mezinárodních skupinách žáci ko-

Školní psycholožka ocenila začlenění znevýhodněných spolužáků

munikovali v angličtině, rozvíjeli svoje IT znalosti a měkké dovednosti. Školní psycholožka velmi ocenila spolupráci třídy a začlenění znevýhodněných spolužáků. Gymnázium a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Břeclav má s mezinárodními aktivitami dlouholeté zkušenosti a Ljuba Stojanova-Stojčeva patří mezi české ambasadori eTwinningu, kteří začínajícím a méně zkušeným realizátorům projektů rádi poradí. Informujte se na webu etwinning.cz/ambasadori. ✘

Dobrý start pro všechny

Pražská nezisková organizace Schola Empirica se už dvacet let zasazuje o zlepšování kvality předškolního vzdělávání v České republice. Podporuje učitele (mateřských a základních škol), sociální pracovníky a rodiče, aby dokázali naplno rozvinout potenciál dětí, především rozvojem jejich měkkých dovedností. Ve své činnosti vychází ze zahraničních vědecky ověřených přístupů a metod, které upravuje pro české prostředí.

Schola Empirica se také angažovala v řadě úspěšných evropských projektů, které byly finančně podpořeny z programu Erasmus+. V roce 2020 například dokončila tříletý projekt *Dobrý začátek pro všechny děti: Rozvoj inkluzivních vzdělávacích metod pro děti předškolního věku ze sociálně znevýhodněného nebo kulturně odlišného prostředí*. Spolupracovala na něm s partnery z Polska, Slovenska, Švédska a Velké Británie.

Pro rozvoj dětí

Společně se zabývali možnostmi spolupráce mezi neformálními vzdělávacími organizacemi a mateřskými školami a hledali ino-

vativní řešení pro podporu dětí migrantů nebo romských rodin. Při realizaci jednoho z předchozích projektů se totiž ukázalo, že spolupráce mezi předškolními a neformálními vzdělávacími zařízeními není, pokud jde o pomoc těmto rodinám, dostatečná. Cílem tohoto projektu pak bylo navrhnout doporučení, která by připravila sociálně a ekonomicky znevýhodněné děti nejen na vstup do formálního vzdělávání, ale zabránila i jejich předčasnému odchodu ze škol.

Nejúčinnější metody

Partnerské organizace nejprve identifikovaly národní politiky, strategie, programy a aktivity, které byly v jejich zemích v dané

době používané na podporu předškolních dětí z ohrožených rodin. Pak vybraly nejúčinnější metody a hledaly možnosti jejich uplatnění v různých kulturních kontextech. Následně vypracovaly příručku pro inkluzivní vzdělávání a péči u dětí předškolního věku. Stejně jako mnoho jiných projektů i tento ovlivnila protiepidemická opatření. Závěrečná konference se proto konala online. Výstupy z projektu jsou dostupné na webu scholaempirica.org, kde tato nezisková organizace nabízí i různé kurzy, školení a metodické publikace pro učitele i rodiče.

Hravě a přirozeně

Zhruba ve stejném období řešila Schola Empirica ještě projekt *Skrze pohyb a hru do světa fonetiky*, který byl zaměřen na posilování čtenářských dovedností u malých dětí, a to přirozenou a zábavnou formou. Projekt cílil na předškolní děti, které se učily angličtinu jako první nebo druhý jazyk. Zapojení učitelé absolvovali školení v metodách fonetiky, ale i znakové řeči a využití hudby a pohybu pro výuku (nejen) angličtiny. Výzkumy totiž ukazují, že používání gest a znakového jazyka pomáhá dětem s rozvojem řeči, zlepšuje jejich vyjadřovací schopnosti i porozumění jazyku. **LR** ✘

Nemusíme znovu objevovat Ameriku

Text: Lucie Rychlá

Efektivní metody pro začleňování žáků-cizinců do výuky nemusíte pracně vymýšlet od nuly. Osvědčené postupy a inspiraci můžete získat od zkušenějších kolegů v Česku i v zahraničí. Evropský program Erasmus+ nabízí zaměstnancům škol jedinečnou příležitost prohloubit si kvalifikaci, rozšířit svoje kompetence a navázat profesní kontakty na vzdělávacích pobytech nebo v mezinárodních projektových partnerstvích. Vyjet je možné opakovaně, a to do více než třiceti zemí Evropy.

V sektoru školního vzdělávání se mohou do programu Erasmus+ zapojit mateřské a základní školy (včetně speciálních a uměleckých), střední školy poskytující všeobecné vzdělání (gymnázia), jazykové školy s právem SJZ a další způsobilé instituce. Zahraniční výjezdy jsou přitom otevřené pedagogickým i nepedagogickým zaměstnancům. Zájemci se ale nehlásí přímo, vycestovat mohou pouze prostřednictvím svojí školy. Plánované aktivity mají totiž vést k rozvoji organizace jako celku, nejen pracovníků samotných.

Zahraniční výjezdy

Účastníci výjezdů mohou sbírat nové zkušenosti v rámci stínování (job-shadowing)

na partnerských školách, kdy pozorují metody a postupy hostitelské organizace a následně je testují a zavádějí na vlastní škole. Tento typ pobytů trvá 2–60 dní. Učitelé mohou také na partnerských školách v zahraničí sami vyučovat, a to až po dobu jednoho roku. Program dále financuje profesní rozvoj zaměstnanců prostřednictvím kurzů a odborných školení. Kromě toho mohou školy získat potřebné know-how od zahraničních odborníků a kolegů, které si k sobě pozvou na pracovní návštěvu. Hostit mohou i zahraniční studenti učitelství, kteří na škole absolvují odbornou stáž.

Vycestovat je možné do všech států Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru (Island, Lichtenštejnsko, Norsko)

i do kandidátských zemí (Severní Makedonie, Srbsko, Turecko). Erasmus+ přispívá na cestovní a pobytové náklady, na organizaci výjezdu a podporu účastníků s omezenými příležitostmi, na jazykovou podporu i kurzovné. Účastníci získají tuto finanční podporu od svojí vysílající organizace na základě schválené grantové žádosti.

Partnerství pro spolupráci

Další příležitosti k rozvoji škol, jejich zaměstnanců a žáků umožňují Partnerství pro spolupráci, v rámci kterých školy (a jiné organizace) řeší společně projekty s cílem zlepšit kvalitu vzdělávání v Evropě. Nováčkům a školám s menší organizační kapacitou doporučujeme začít s partnerstvími malého rozsahu, která jsou kratší a méně administrativně náročná. Zkušenější organizace, které chtějí mezinárodní spolupráci využít pro tvorbu inovativních a náročnějších výstupů, mohou realizovat tzv. kooperativní partnerství, kde se výše grantů pohybuje v částkách 120 000, 250 000 nebo 400 000 eur.

Pro hledání partnerských organizací jsou vhodné mezinárodní kontaktní semináře a konference. Spolupráci je možné navázat také v online komunitě eTwinning nebo na portálu School Education Gateway (nabízí i přehled vzdělávacích kurzů). Inspiraci lze čerpat i z přehledu všech podpořených projektů na platformě Erasmus+ Projects Results, kde můžete vyhledávat podle témat, zemí a dalších kritérií.

Online komunita učitelů

Aktivita eTwinning podporuje online spolupráci žáků a učitelů mateřských, základních a středních škol v Evropě i mimo ni. Spolupráce typicky probíhá formou projektu, ve kterém dvě nebo více škol z různých zemí realizují vzdělávací aktivity s pomocí digitálních technologií. eTwinning zajišťuje bezpečné pracovní prostředí, kde se učitelé a žáci mohou virtuálně setkávat a řešit společné úkoly na dálku. Zlepšují si při tom znalosti cizího jazyka, učí se pracovat s digitálními nástroji a poznávají jiné kultury a vzdělávací systémy. Učitelé se mohou v rámci eTwinningu také profesně rozvíjet. Zapojovat se mohou do vzdělávacích akcí na evropské nebo národní úrovni a k dispozici mají i různé výukové materiály. Od roku 2022 jsou aktivity eTwinning umístěny na webu **European School Education Platform**, kam bude postupně přesunut i obsah platformy School Education Gateway. Čeští učitelé mohou navíc využívat stránky etwinning.cz, kde najdou podporu, aktuální informace a nabídky metodických seminářů, webinářů i mezinárodních akcí.

Mezinárodní kontaktní semináře

Training and Cooperation Activities (TCA) je označení pro širokou škálu mezinárodních a národních aktivit, jejichž cílem je přispět ke zkvalitňování projektů v programu Erasmus+ a k budování kapacit účastníků ze všech oblastí vzdělávání. Patří sem kontaktní semináře, studijní návštěvy, tematické workshopy a kurzy, konference nebo realizace výzkumných studií. TCA jsou určené primárně organizacím zapojeným do programu Erasmus+, ale také novým zájemcům, kteří se s programem seznamují a hledají vhodné projektové partnery. Některé aktivity (například konference a workshopy) cílí i na účastníky projektů. Přehled aktuálních nabídek najdete na webové stránce dzs.cz/training-and-cooperation-activities. Registrace na většinu aktivit probíhá přes portál SALTO (je nutné vytvořit si tam vlastní účet), případně přes formulář DZS. Online aktivity jsou poskytovány zdarma, na fyzická setkání dostávají účastníci finanční příspěvek.

Zahraniční dobrovolníci na školách

Evropský sbor solidarity umožňuje školám pozvat si na výpomoc mladé dobrovolníky ze zahraničí. Pomáhat mohou během výuky, v družině i při mimoškolních aktivitách. Mohou třeba organizovat výlety a exkurze, vést tematické workshopy, seznamovat žáky se svojí kulturou a jazykem, pomáhat jim s učivem, zapojovat je do dění v místní komunitě, inspirovat je k dobrovolnictví a podobně. Důležité je, aby byl dobrovolnický projekt přínosný pro ně i pro školu. Cílem Evropského sboru solidarity je nabídnout mladým lidem ve věku 18–30 let příležitost pro pomoc potřebným a zároveň získat nové dovednosti a pracovní zkušenosti, které mohou využít při hledání zaměstnání. Program poskytuje hostitelským organizacím finanční prostředky na výdaje spojené s pobytem dobrovolníků a realizací jejich aktivit. Přispívá také na kapesné, jazykovou podporu nebo začleňování účastníků s omezenými příležitostmi. Více zjistíte na webu sbor-solidarity.cz a v publikaci Jak využít program Evropský sbor solidarity ve vzdělávacích institucích.

Důležité je brát žáky-cizince od začátku jako součást školy

Text: Lucie Rychlá

Jana Rohová má se začleňováním žáků-cizinců do výuky mnohaleté zkušenosti a podle vlastních slov se jí to daří s téměř stoprocentní úspěšností. Snaží se, aby děti chodily do školy rády a učení je bavilo. Využívá k tomu moderní metody výuky, a hlavně laskavý a trpělivý přístup. Věřící, že vynaložené úsilí se jednoho dne vrátí a žák-cizinec se najednou stane součástí třídy. K úspěšnému konci přispívají i spolužáci a sehraný kolektiv školy.

Jaké jsou největší výzvy, které při začleňování žáků-cizinců na vaší škole řešíte? Jaké strategie používáte?

Na naší škole pracujeme s žáky-cizinci přes patnáct let a myslím si, že v tomto směru máme velké zkušenosti. Novou výzvou pro nás byl velký počet ukrajinských dětí po začátku války na Ukrajině. Stali jsme se spádovou školou pro děti uprchlíků a v březnu 2022 nám do školy přibýlo víc než 60 žáků. Vytvořili jsme pracovní skupiny pro výuku češtiny podle věku dětí a pan ředitel sehnal ukrajinské asistenty, kteří mluví česky. Velmi nám pomohli řešit každodenní situace s neznalostí jazyka. Skupiny pro výuku češtiny u nás fungují doposud, i když většina žáků už pracuje bez větších problémů v běžných třídách. Ukrajínští žáci mohou

požádat o uvolnění z některého předmětu kvůli jazykové bariéře a nahradit ho dotací v předmětu, který potřebují. Důležitý je i přístup našich pedagogů k žákům-cizincům. Nabízejí jim třeba doučování svého předmětu. Pokud mají žáci nějaký problém, mohou se obrátit na výchovného poradce. V prvopočátcích jsme dětem, které přišly třeba jen s batůžkem na zádech, poskytli i další pomoc. Ve spolupráci s nadačním fondem Srdce pro Strakonice jsme udělali sbírku školních potřeb a pomůcek. Místní gymnázium a strakonická knihovna zase pomohly s výukou českého jazyka pro rodiče našich žáků.

Jak podporujete komunikaci mezi žáky-cizinci a českými žáky?

Záleží na každém učiteli, jak žáka-cizince přijme a co je ochoten udělat pro jeho začlenění. Pokud děti ve třídě vidí, že učitelé záleží na tom, aby se nový žák cítil dobře a stal se součástí třídy, určitě mu v tom pomohou. Mám opakovanou zkušenost, že pokud třída přijme žáka-cizince

za svého, přestává být cizincem. Jak na to? Pomáhat, být vnímavý, získat si jeho důvěru, snažit se ho nenásilně zapojovat do výuky i do her o přestávce. Doporučuji také používat různé podpůrné pomůcky – karty slov, pexesa, slovníčky, přehledy učiva, překladač – a spolupracovat s rodiči. Můžete je zvat i na společné akce dětí a rodičů. Nápadů je bezpočet. Chce to ale trpělivost a čas. Po nějaké době se vám ta investice vrátí, a najednou bude váš cizinec součástí třídy.

Hraje rodný jazyk cizojazyčných žáků nějakou roli?

Dříve jsem si myslela, že velkou. Slovanickým jazykům přece jen trochu rozumím. Práce se mi zdála snazší. Z omylu mě vyvedla opakovaná zkušenost s viet-

Záleží na každém učiteli, jak žáka-cizince přijme a co je ochoten udělat pro jeho začlenění

namskými žáky. Zjistila jsem, že motivace z rodiny, chuť naučit se jazyk, píle a snaha jsou daleko důležitější. Samozřejmě že roli hraje i inteligence a schopnost samostatného učení v prostředí rodiny, která jazyk ještě neovládá. Myslím si, že rychlost, jakou se dítě začlení a začne dobře komunikovat, záleží spíš na jeho osobnosti a na podpoře rodiny. Teď mám v první třídě holčičku z Ukrajiny, která už velice pěkně rozumí, mluví, čte i píše česky a spolupracuje výborně s ostatními dětmi. Do Česka přitom přijela v srpnu 2022 a v září nastoupila do školy. Od té doby udělala obrovský pokrok, protože chce jak ona, tak její rodina.

Jaký vliv má začleňování žáků-cizinců na atmosféru ve třídě?

Děti se učí vnímat odlišnosti a chápat mnohdy složité situace, kvůli kterým k nám žáci-cizinci přicházejí. Jsou skvělé v tom, že dokážou být velmi otevřené a vnímavé. Rády pomáhají. Pokud je takový i učitel, žák-cizinec má většinou vyhráno. Z mé osobní zkušenosti mohu říci, že rodiče spolužáků například v situaci s ukrajinskými dětmi podporovali svoje děti v pomoci a vše jim pečlivě vysvětlovali. Pomáhali i materiálně a zajímali se, jestli nově přichází něco nepotřebují. Nejmenší děti ve škole neřeší, jestli je někdo cizinec. Pro ně je důležité, jaký to je člověk. Z toho bychom si my dospělí mohli vzít příklad.

Mají žáci-cizinci nějaké specifické vzdělávací potřeby? Jak s nimi pracujete?

Ve třídě mám asistentku pedagoga, která žákům-cizincům velmi pomáhá. Já jako učitelka mohu připravit individuální práci pro žáky-cizince, kterou s nimi udělá asistentka. Dvakrát týdně, nebo podle potřeby, mám doučování, kde si můžeme učivo zopakovat a dovysvětlit. K dispozici máme různé podpůrné pomůcky, například karty s obrázky, slovníček nebo přehledy. Žáky také co nejvíce zapojuji do běžné hodiny, tak se nejlépe rozmluví. Pokud se u něho objeví větší problémy, posílám ho na vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny a následně postupuji podle doporučení.

Děti se učí vnímat odlišnosti a chápat mnohdy složité situace

Spolupracujete s rodiči cizojazyčných žáků? Jak je zapojujete?

Spolupráci s rodiči máme nastavenou dobře. Schůzky mohou probíhat s ukrajinskou asistentkou, která jim překládá. Snažíme se také pomáhat přímo rodičům. Doporučujeme jim jazykové kurzy nebo organizace, které nabízejí pomoc překladatele. V mojí třídě jsme zvyklí na společné akce rodičů a dětí, kam samozřejmě zveme i rodiče-cizince. Zatím se mi vždy podařilo rodiče dobře začlenit do chodu třídy a jazykovou bariéru časem překonat.

Jak hodnotíte úspěšnost začleňování žáků-cizinců ve vaší třídě?

V mojí třídě je téměř stoprocentní. Děti jsou po necelém školním roce součástí třídy, mají kamarády a jsou spokojené. Bylo tomu tak u velké většiny „mých“ žáků-cizinců. Víím, že u starších dětí to někdy bývá složitější, i když tuto zkušenost osobně nemám. Pokud se jako učitel setkáte s nespokojenou rodinou a vyčerpáte všechny vaše možnosti, doporučuji obrátit se na středisko výchovné péče. Pokud žák-cizinec navštěvuje českou školu, má stejná práva, ale i povinnosti jako ostatní žáci. Stejně tak zákonní zástupci dítěte.

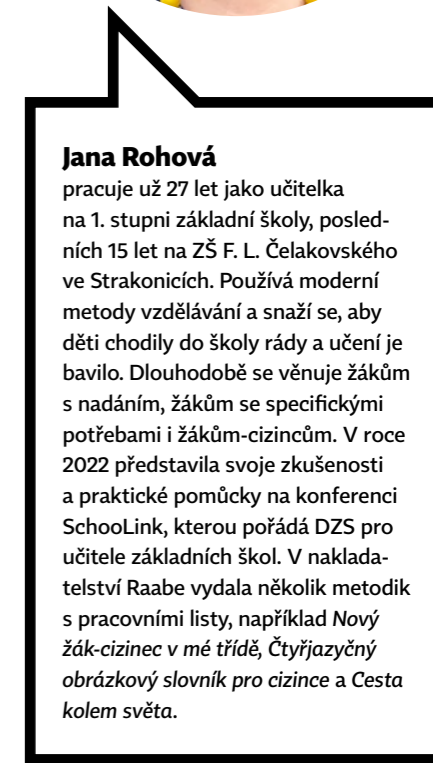
Jaké kroky může škola podniknout k zajištění úspěšného začleňování žáků-cizinců?

Škola může udělat hodně. Náš ředitel je velmi aktivní a vždy hledá možnosti, jak žáky podpořit co nejlépe. Určitě velmi pomáhá vzájemná spolupráce pedagogů a pomoc asistentů pedagoga. Výborná je možnost výuky českého jazyka pro cizince a přítomnost cizojazyčného asistenta. Různé vzdělávací webináře, školení a učební pomůcky nabízí například Národní pedagogický institut, nakladatelství Raabe nebo nezisková organizace META. Doporučit mohu webové stránky inkluzivniskola.cz, umimecstinu.cz nebo gramatika.in. Důležité je brát žáky-cizince od začátku jako součást školy a podporovat je v zapojení do aktivit třídy. ☑

Jana Rohová

pracuje už 27 let jako učitelka na 1. stupni základní školy, posledních 15 let na ZŠ F. L. Čelakovského ve Strakonici. Používá moderní metody vzdělávání a snaží se, aby děti chodily do školy rády a učení je bavilo. Dlouhodobě se věnuje žákům s nadáním, žákům se specifickými potřebami i žákům-cizincům. V roce 2022 představila svoje zkušenosti a praktické pomůcky na konferenci SchoolLink, kterou pořádá DZS pro učitele základních škol. V nakladatelství Raabe vydala několik metodik s pracovními listy, například *Nový žák-cizinec v mé třídě*, *Čtyřjazyčný obrázkový slovník pro cizince a Cesta kolem světa*.

Jak (se) učit s jazykovou bariérou?

Text: Kristýna Veitová
Foto: Archiv ZŠ Přimda

„Nerozumím česky,“ věta, kterou bychom očekávali spíše v jazykové škole než na základní či střední. I tak je ale každodenní realitou celé řady českých škol, do kterých přichází stále více žáků-cizinců s nízkou znalostí češtiny. Jak inkluze cizojazyčných žáků do výuky probíhá a co přináší nejen jim, ale i jejich českým spolužákům a vyučujícím, prozrazuje zkušenost Základní školy Přimda, která se již třináct let zapojuje do projektů eTwinning a programu Erasmus+.

S necelými dvěma stovkami žáků se Základní škola Přimda může zdát být přesně takovou školou, kterých jsou v Česku stovky. Ve skutečnosti ale minimálně v jednom směru vyniká; třetinu jejich žáků tvoří ti, jejichž mateřským jazykem není čeština. „Vzhledem k počtu vzdělávaných žáků-cizinců jsme od září 2021 jednou ze škol, které poskytují bezplatnou přípravu dětí pro začlenění do základního vzdělávání,“ říká ředitelka Základní školy Přimda, Marcela Husáková.

Inspirace pro školy

Většina začleňovaných žáků-cizinců v Přimdě je z Vietnamu. Mnoho z nich nastupuje do první třídy již z mateřské školy, ale někteří bez znalosti českého jazyka přicházejí i do vyšších ročníků. Podle Husákové platí, že čím starší dítě, tím komplikovanější pro něj je zvládnout český jazyk, a to bez ohledu na národnost. „Není právě jednoduché zapojit do výuky dítě, s nímž se pedagog ani žáci nedomluví,“ dodává.

Místní pedagogický sbor se se zapojením cizojazyčných žáků nicméně vypořádává způsobem, který může být inspirací pro všechny školy. „Ostatním doporučujeme to, co se osvědčilo nám,“ říká pedagožka Jana Anděl Valečková. „Speciální hodiny češtiny, internetový nástroj Inkluzivní škola, který poskytuje spoustu vhodných výukových materiálů, ale hlavně pomoc žáků téže národnosti, jako jsou nově přichozí, kteří již školu navštěvují delší dobu a umějí dobře česky. Stávají se tak pro nově přichozí mentory, pomáhají jim s jejich prvními krůčky v české škole i třídě,“ popisuje zkušenost s inkluzí cizojazyčných dětí Anděl Valečková.

Obohacení výuky

S úspěšným začleňováním žáků do výuky a kolektivu pomáhají i projekty programu Erasmus+ a eTwinning, s jejichž pomocí škola obohacuje výuku cizích jazyků už od roku 2010. „V naší škole máme početnou komunitu cizojazyčných žáků, kteří se do těchto projektů zapojují pravidelně. Vždy

mají možnost do projektu přinést i něco ze své kultury a prezentovat ji ostatním. Jejich účast tak obohacuje jak je, tak i jejich spolužáky a projektové partnery,“ říkají Husáková a Anděl Valečková. Zároveň odhadují, že do programů mezinárodního vzdělávání se v přimdské základní škole zapojilo již 300 žáků, kteří se díky nim zdokonalili v cizím jazyce a měli možnost pracovat ve školních i mezinárodních týmech.

Výzva, která stojí za to

Téma integrace cizojazyčných dětí do výuky je v současnosti aktuální víc než kdy jindy. Jen na přimdskou základní školu v souvislosti s konfliktem na Ukrajině za poslední rok postupně nastoupilo 28 žáků. Díky dlouhodobé práci a pomoci českých vyučujících i spolužáků mnozí z nich už umějí dobře česky a zapojují se do běžného života školy. „Začleňování cizojazyčných dětí je pro školy obrovskou výzvou, jejich přítomnost ale učí jak cizince, tak české žáky a učitele toleranci. Naše zkušenost je tak velmi dobrá,“ uzavírá ředitelka školy Husáková. ✕

Od roku 2010 se ZŠ Přimda zapojila do desítek projektů eTwinning a Erasmus+. Za svoje mezinárodní aktivity navíc získala celou řadu ocenění včetně ceny DZS, Národního certifikátu kvality a Národní ceny eTwinning. Jedním z úspěšných počínů školy byl projekt *Kultura a historie bez hranic – úspěch v rozmanitosti, rozmanitost v úspěchu*, na kterém Přimdští spolupracovali dva roky s partnery z Polska, Slovenska, Itálie a Turecka. Žákům umožnil objevit kulturní a historické dědictví jiných zemí, a posílil tak jejich porozumění a respekt k různým kulturám. Více o tomto a dalších projektech si můžete přečíst na webu zspimda.cz.

Do mezinárodních aktivit školy se zapojilo na 300 žáků

Žáci ZŠ Přimda na návštěvě u kamarádů v Polsku

Třetina žáků na ZŠ Přimda nemá češtinu jako mateřský jazyk

Se začleňováním žáků-cizinců pomáhá celý kolektiv třídy

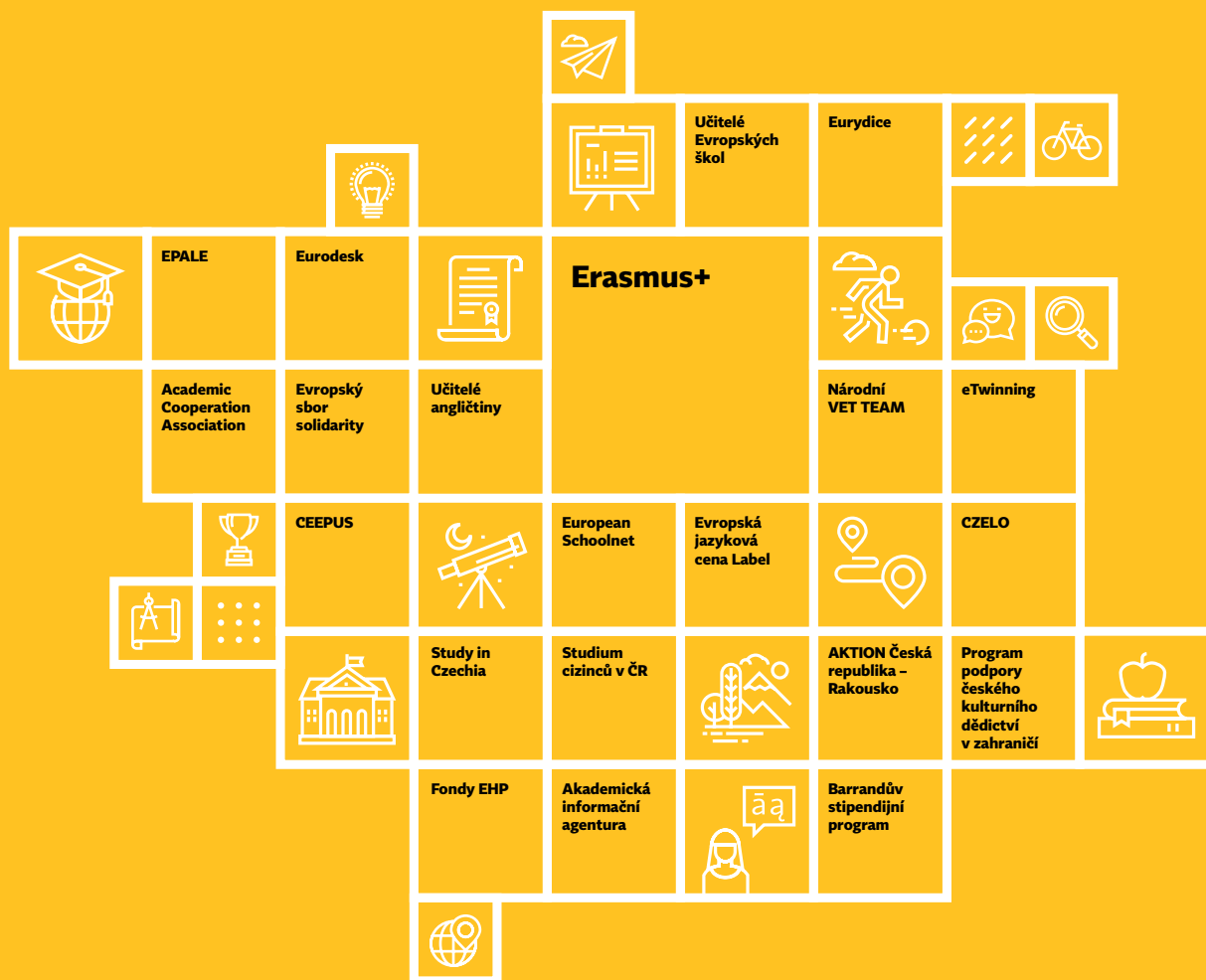
Žáci testují svoje znalosti v projektu Z pohádky do pohádky

Společné foto všech partnerů z projektu CLIL across borders

Facebook

@dzs.cz
 @erasmusplusCR
 @mladezvakci
 @czelobrussels

Instagram

@dzs_cz
 @eurodesk_cz

Twitter

@dzs_cz
 @CZELO_Brussels

LinkedIn

@dzs_cz

YouTube

@dzs_cz

Dům zahraniční spolupráce (DZS)

Na Poříčí 1035/4, 110 00 Praha 1

dzs.cz

Česká styčná kancelář pro vzdělávání a výzkum (CZELO)

@ czelo@dzs.cz
dzs.cz/czelo

Info Desk

Otevírací hodiny:
 pondělí–čtvrtek 9–17 hod.
 pátek 9–15 hod.

☎ +420 221 850 100
 @ info@dzs.cz

Jsme tu pro vás i v regionech.

Přehled všech poboček a kontakty na konzultanty najdete na dzs.cz/dzs-v-regionech

Vytištěno na recyklovaném papíře s certifikací FSC®.

